

Ifj. Sarkady Sándor könyvtári főigazgató beszéde a Hűségkútnál

Ifj. Sarkady Sándor beszédét tartja. Fotók: ForestPress

„Tisztelt emlékezők!

Ma a megmaradt hazában, a Kárpát-medencében, és szerte a világon, ahol magyarul beszélnek, az 1956-os forradalom és szabadságharc 50. évfordulójára emlékeznek. Emlékezzünk mi is azokra a fiatalokra, diákokra, munkásokra, katonákra, határőrökre, akik 1956-ban nemet mondtak a kommunista diktatúrának, nemet mondtak a hazugságra, és hittek szent eszméik megvalósulásában. Hittek egy jobb, egy boldogabb életben, hittek egy szabad, független, demokratikus és semleges Magyarországot megeremtésében.

Pontosan 50 évvel ezelőtt a soproni főiskolás és egyetemista fiatalok néma felvonulása zajlott le Sopronban a „Hűség városában”. Kart-karba öltve, 8-as sorokban meneteltek. A néma tüntetés - az azt átélők szerint - még nagyszerűbb hatással volt mindenkire, mint bármily hangos tüntetés. A fiatalok elől egyetlen táblát vittek, rajta a felirattal „Együtt a lengyelekkel”. Ezzel fejezték ki szolidaritásukat a testvéri lengyel nemzet nagyszerű megmozdulása iránt. Babérkoszorújukat egy erdész- és egy bányamérnök-hallgató arra az 1848-as emlékmű talapzatára helyezte a Tűztorony tövében, amely most a Fegyvertár utcában méltatlan körülmények között várja megújulását. De már az ezt megelőző napon a SOTEX kultúrházban összeült az első soproni diákszékhely. Ez a nagygyűlés különbözött a korábbiaktól. Nyíltság és igazságkeresés jellemezte. A múltat hív-

ták tetemre. Miért sorvasztották egyesek az egyetem évszázados hagyományait? Az egyetem lapja miért csak cenzúrázott jelenhetett meg? Miért zártak ki több tucat hallgatót az Alma Materből? Az órákig tartó viharos ülésen - lázas felszólalások közepette - kimondták: Kilépnek a párt ifjúsági szervezetéből, a DISZ-ből és megalakítják Szeged és Budapest mintájára saját független ifjúsági szervezetüket, a MEFESZT, a Magyar Egyetemisták és Főiskolások Szövetségét. A gyűlés után megkezdődött a manifesztum sokszorosítása. Kiáltványuk három jól elkülöníthető részből állott:

- 14 pontba foglalták a magyar nemzet követeléseit
- 15 pont az országos egyetemi követeléseket taglalta,
- 12 pont kimondottan a soproni követelések kérdéseivel foglalkozott

Pontjaikkal szíven találták a kommunista diktatúrát. Egy évtizednyi szolgátság és elnyomás után követelték a szabad, többpártrendszeri választásokat, a kormány átalakítását Nagy Imre vezetésével, a gyülekezés és a sajtó szabadságát, és nem utolsósorban követelték a szovjet csapatok azonnali kivonását hazánk területéről.

A gyáva, gyilkos hatalom a fővárosban sortűzzel válaszolt az ifjúság és a magyar nemzet követeléseire. Majd az MDP vezetése szovjet tankokat hívott be saját népe ellen. Kitért a forradalom?

Sopron polgárai a rádióból értesültek a

fegyveres harcról. Október 24-én még tanítás volt, másnap már csillaghullás. Üzemek, gyárak, iskolák homlokzatáról került le a vörös csillag és a vörös zászló, hogy helyére a forradalom jelképei, a lyukas nemzeti lobogó, és a Kossuth-címer kerüljön. Sopronban vér nélkül zajlottak a forradalmi események. Minek volt ez köszönhető? Köszönhető volt elsősorban annak, hogy Sopron a nyugati határ mellett feküdt. Lakói minden megnyomorítás ellenére városi polgárok és lokálpatrióták voltak. Az Erdőmérnöki Főiskolának és tanári karának tekintélye volt. A főiskolai és egyetemi ifjúságot szerették a soproni polgárok. A határország és a rendőrség itt azonosult a forradalmi ifjúság követeléseivel. *Katona Sándor* rendőrkapitány, *Géczy Ferenc* őrnagy, *Farkas Antal* százados, *Várnai László* főhadnagy és mások a lelkiismeretükre hallgattak és nem lövöttek az ifjúságra.

Nem véletlen, tisztelt ünneplő soproni polgárok, hogy ma este itt a Hűségkútnál gyűltünk egybe. A városban felnőtt egy nemzedék, amely már nem tudja, mi állt itt korábban, évtizedekig uralva a Kisvákerület képét. A szovjet elnyomás jelképe hullt itt a porba október 26-án. De hogyan? Úgy, hogy a város rendőrsége azonosult a forradalmi munkásság követelésével. Úgy, hogy a tömeg perceken át éljenezte rendőreinket.

A város vezetése és irányítása, a MEFESZ-re, az egyetemi ifjúságra hárult. A fővárosi és vidéki véres események következménye az általános, országos sztrájk lett. Pillanatok alatt omlott össze Sopron közigazgatása is. Az egész országban kaotikus állapotok uralkodtak. Százakra rúgott a halottak és ezrekre a sebesültek a száma. Öt napi szakadatlan harc után győzött a forradalom. A soproni MEFESZ spontán csoportokat és bizottságokat szervezett az ügyek irányítására és azok lebonyolítására. Egyetemisták, főiskolások, szakmunkás és gimnáziumi tanulók vették ki részüket a munkából. Teljes egyetértésben, együttműködve dolgoztak a rendőrséggel és a határőrség osztagaival. Többekkel beszéltem az akkori résztvevők közül. Egy néhányan elmondták azt is, hogy akkori cselekedetükért, azaz 1956-ért senkitől, semmilyen köszönetet nem kaptak. Itt az idő, hogy megköszönjük nekik mindazt, amit ezért a városért, a

szűkebb tájhozért Budapestért és Magyarországért tettek. Csak kérdezni kell őket, és elmondják nekünk az akkori hallgatók a fiúk és leányok:

– Már október 23-án a forradalmi követeléseiket 3000 példányban szétosztották Sopron üzemeiben, iskoláiban és a lakosság körében, s aznap este már a kapuvári járásban is pontjaikat terjesztették.

– Elmondják, hogy futárként, küldöttként hogyan tartották a kapcsolatot az ország más egyetemeivel és főiskolaival és a vidéki városokkal.

– Beszélnek arról, hogy őrségben álltak nemzetiszínű karszalaggal és karabéllyal a város középületei és üzemei előtt, védve a nép vagyonát. És a város összes hangszóróján tudósították a lakosságot a gyorsan változó eseményekről.

– Elmondják, hogyan segítettek a malomokban a molnároknak, az üzletekben a kiszolgálóknak és hogyan sütötték a kenyeret és hordták szét a tejet a rászorulóknak.

– Nekik köszönhető, hogy városszerte új forradalmi szervek születtek és a soproni munkásság megszervezte a munkástanácsokat. Addig csak hallottak a demokráciáról, de ők megteremtették annak valamennyi formáját.

– Ott bábáskodtak a *dr. Takács Endre* vezette Soproni Ideiglenes Nemzeti Tanács létrejötténél, felállították a Járási Nemzeti Tanácsot és a Soproni Pedagógusok Forradalmi Tanácsát.

– Elmondják, hogy fegyverrel a kezükben járőröztek az utcákon: egy rendőr, egy határőr és egy hallgató. Így őrizték Sopron nyugalmát és békéjét.

– Határőrként teljesítettek szolgálatot minden átkelő pontnál Soprontól-Pomogyig, Sopronkeresztúrtól-Mexikópusztáig.

– A határon fogadták a nemzetközi segélykonvojokat. Az osztrák, svájci, nyu-

gatóknak szállítmányokat. Vasúti kocsik segélyrakományát kísérték fel Kelenföldre és Csepelig. Nyugati újságíróknak, rádióknak és televízióknak nyilatkoztak államférfiúi bölcsességgel.

– Elmondják, hogy a Főiskola akkori tomatertme hogyan lett raktárközpont és elosztóhely, ahol váltott brigádok a végkiemülésig pakolták a segélyeket.

– Hogy miként ültek teherautókra erdész, bányász és geodéta mérnökhallgatók, és kísérték nemegyszer tanáraikkal együtt egy héten keresztül az életet jelentő vérplazmát, gyógyszert, kötszert és élelmiszert a rászorulóknak a fővárosi kórházakba.

Beszélnek arról, hogyan fegyverezték le a hőbörgőket és hogyan tartóztatták le a városi pártbizottság összes tagját,

– Hogyan vették védőőrizetbe azokat az ávosokat, akiket a tömeg meg akart lincselni,

– Miként jártak ki falura élelmiszert összegyűjteni, hogy a föld népe hogyan ajánlotta fel szinte mindenét a forradalom oltárára.

– A fellelhető adatok szerint csak október 30-és november 4-e között 162 teherautót és személygépkocsit láttak el üzemanyaggal

– Elmondják, hogy 14 napon keresztül éjt nappallá téve dolgoztak a forradalom sikeréért. A felszabadultság érzésével és hihetetlen tenni akarással segítettek.

Amikor már úgy tűnt, hogy győztek, a kommunista árulás következtében a szovjet erők megkezdték a magyar forradalom eltíprását. Egy maroknyi politikai klikk, tízmillió magyar akarásával szállt szembe. A szovjet tankok és légierő halomra lötte a magyar nép álmaid és vágyait. A november 4-i szovjet orvtámadás hírére csak Sopronból

5200-an menekültek Ausztriába. A megkísérelt, de eleve reménytelen ellenállás után a hallgatók közül is mintegy 550 fő az emigrációt választotta. A harcokban elesett több mint 4000, és megsebesült 25.000 ember. 200.000 magyar örökre elhagyta hazáját, lábával szavazva a diktatúra ellen. A megtorlás iszonyú volt: A Kádár-rezsim több mint 300 embert végeztetett ki és 16 000 főt börtönöztetett be.

A résztvevők emlékezetében, azok a forradalmi napok, amíg élnek, megmaradnak, és végigkísérik egész életüket. Az élők kegyelettel emlékeznek az elhunyt társakra, a jó barátokra, a példát adó tanárookra és az egykori szerelmekre. Ma is mindnyájan szívükben őrzik október szent emlékét. Csak a politikai nomenklátúra és azok hű kiszolgálói igyekeztek bemocskolni nemes tetteiket, feledésre ítélni emléküket. Azok, akiket messze sodort a sors, Kanadában és Nyugat-Európában is derekasan megállták a helyüket, csakúgy, mint azok, akik itthon őrizték szívükben a forradalom lángját. A láng olykor csak parázslott és úgy tűnt, hogy a magyar forradalomra és szabadságharc emlékére az örök feledés fátyla borul. De nem így történt! 1990-ben az egyetem rehabilitálta a forradalomban részt vett diákokat és oktatókat. Egyetemünk szétszakítotttsága örökre véget ért. Az utókornak kötelessége emlékezni rájuk, hogy nemes cselekedeteik soha ne vesszenek feledésbe. 1000 soproni hallgató és több száz diák örök példát mutatott, hogyan kell szeretni a hazát. Ők voltak azok, akik visszaadták a forradalom napjaiban egy város, egy országrész hitét; és ha csak két hétre is, de 40 000 soproni polgár emberit és nemzeti méltóságát is. Mindnyájuknak köszönet érte!

Gácsi Vendel a mikrofonnál